

ARH. KREGAR.

GLEBALIŠKI LIST.

IZDAVA UDRUŽENJE
GLEB. JGRALCEV
MEŠTNOJ ODBORI
LJUBLJANA.

SEZONA
1922-23

ŠTEV. 7.

P. MAGDIČ

Ljubljana.

Nasproti glavne pošte.

Telefon 438.

Največja izbira
svilenih in
večernih oblek.

Crêpe de Chine
obleke v vseh
barvah K 3900.

Na željo se pošlje po pošti.

OGLAŠUJTE V
„GLEDALIŠKEM LISTU“!

ŠIVALNI STROJI

MUNDLOS - ORIGINAL VIKTORIJA.

10 letna garancija.

-- Vse vrste jedilnega orodja. --

Velika zaloga zlatnine in srebrnine.

JOS. ŠELOVIN — ČUDEN,

MESTNI TRG 13

LJUBLJANA

MESTNI TRG 13.

Spored

Drama:

November	28. torek	— Zaprto.	
"	29. sreda	— Idiot.	Izven
"	30. četrtek	— Zaprto.	
December	1. petek	— Hlapci.	Izven
"	2. sobota	— Jack Straw. Delavska predstava.	Izven
"	3. nedelja	— Krojaček-Junaček. (Ob treh popoldne.)	Izven
"	3. nedelja	— Idiot. (Ob osmih zvečer.)	Izven
"	4. poned.	— Ploha.	Red B

Opera:

November	28. torek	— Prodana nevesta.	Red A
"	29. sreda	— Zaprto.	
"	30. četrtek	— Gorenjski Slavček.	Izven
December	1. petek	— Gorenjski Slavček.	Red D
"	2. sobota	— Carmen.	Red C
"	3. nedelja	— Gorenjski Slavček.	Izven
"	4. poned.	— Zaprto.	

Najfinejša svetlobna telesa

za stanovanja, vile, banke, bare, kine itd. kakor:

Iestence, namizne, stoječe svetilke i. t. d.

v vsakem poljubnem slogu, tudi po doposlanih načrtih izdeluje v kovini, lesu, svili, steklu i. t. d. edina jugoslovenska

„Svetlobna industrija VESTA“.

Naročila samo na atelje „VESTE“, Ljubljana, Kolodvorska ul. 8/I.

IDIOT.

Roman. Spisal Fjodor Mihajlovič Dostojevski.

Za oder priredil Boris Putjata.

Prevel Vladimir Levstik.

Režiser: BORIS PUTJATA.

Čitalec g. Lipah.

I. slika. V kupeju III. razreda.

Parfen Rogožin g. Putjata.
 Knez Miškin g. Rogoz.
 Lebedev g. Ločnik.

II. in III. slika. Knez Miškin se seznanja z Jpančinovimi.

Ivan Fjodorovič, general Jpančin g. Terčič.
 Jelizaveta Prokofjevna, njegova žena ga Rogozova.
 Aleksandra } hčerke Jpančinoe { gna Mira Danilova.
 Adelaida } } gna Zbořilova.
 Aglaja } } ga Šaričeva.
 Knez Miškin g. Rogoz.
 Gavriilo Ardaljonovič, imenovan „Ganja“ g. Źeleznik.

IV. slika. Družina Ivolginova.

Ardaljon Aleksandrovič Ivolgin g. Peček.
 Nina Aleksandrovna, njegova žena gna Rakarjeva.
 Ganja } Ivolginovi otroci { g. Źeleznik.
 Kolja } } gna Gabrijelčičeva.
 } } gna Gorjupova.
 Ferdiščenko, njih stanovalec g. Cesar.
 Nastasja Filipovna ga Nablockaja k. g.
 Rogožin g. Putjata.
 Knez Miškin g. Rogoz.
 Lebedev g. Ločnik.
 Pticin , g. Smerkolj.

V. slika. Nenavaden dogodek pri Nastasji Filipovni.

Nastasja Filipovna	ga Nablockaja k. g.
Darja Aleksejevna	ga Juvanova.
Atanazij Ivanovič Tockij	g. Kumar.
General Jepančin	g. Terčič.
Ganja	g. Železnik.
Pticin	g. Smerkolj.
Mladi človek	g. Sancin.
Stari človek	g. Medven.
Katja, služkinja	gna Polajeva.
Knez Miškin	g. Rogoz.
Rogožin	g. Putjata.
Lebedev	g. Ločnik.
Ferdiščenko	g. Cesar.
Poročnik Keller	g. Markič.

VI. slika. Pobratimstvo.

Rogožin	g. Putjata.
Knez Miškin	g. Rogoz.

VII. slika. „Vitez klaverne postave“.

Jelizaveta Prokofjevna	ga Rogozova.
Aleksandra } hčerke Jepančinove	gna Mira Danilova.
Adelaida }	gna Zbožilova.
Aglaja }	ga Šaričeva.
Kolja Ivolgin	gna Gorjupova.
General Ivolgin	g. Peček.
Knez Miškin	g. Rogoz.
Lebedev	g. Ločnik.

VIII. slika. Na zeleni klopi.

Jelizaveta Prokofjevna	ga Rogozova.
Aglaja Ivanovna	ga Šaričeva.
Knez Miškin	g. Rogoz.

IX. slika. Sestanek.

Nastasja Filipovna	ga Nablockaja k. g.
Aglaja Ivanovna	ga Šaričeva.
Rogožin	g. Putjata.
Knez Miškin	g. Rogoz.

X. slika. Brezumca.

Rogožin	g. Putjata.
Knez Miškin	g. Rogoz.

HLAPCI.

Drama v petih dejanjih. — Spisal Ivan Cankar.

Režiser: O. ŠEST.

Župnik		g. Rogoz
Nadučitelj		g. Peček
Jerman, } učitelji {	}	g. Kralj
Komar, } učitelji {		g. Ločnik
Hvastja, } učitelji {		g. Železnik
Lojzka, } učiteljice {	}	gna Zbořilova
Geni, } učiteljice {		ga Rogozova
Minka, } učiteljice {		ga Juvanova
Zdravnik		g. Terčič
Poštar		g. Medven
Župan		g. Gregorin
Anka, županova hči		gna M. Danilova
Jermanova mati		gna Rakarjeva
Kalander, kovač		g. Danilo
Kalandrova žena		gna V. Danilova
Pisek, pijanec		g. Plut
Nace, kmet		g. Smerkol
Kmetica		gna Gorjupova
Krčmar		g. Cesar
Prvi delavec		g. Lipah

Študent, kmetje, kmetice, delavci, natakarcica.

Po tretjem dejanju daljši premor.

Darila so najlepše — „slike“. Oglejte si jih Aleksandrova c. 5.

V. BEŠTER **ATELJE** „**HELIOS**“

JACK STRAW.

Komedija v treh dejanjih. Angleški spisal W. Somerset Maugham.
Pqšlovenil Fran Govekar.

Režiser: B. PUTJATA.

Jack Straw	g. Putjata.
Mrs. Parker-Jennings	gna Vera Danilova.
Mr. Parker-Jennings	g. Plut.
Kitty, } njuna otroka	{ gna Mira Danilova.
Charles, }	{ g. Železnik.
Ambrose Holland	g. Terčič.
Lady Wanley	ga Wintrova.
Lord Serlo	g. Drenovec.
Knez Adrian von Bremer	g. Danilo.
Horton Withers	g. Markič.
Mrs. Withers	gna Rakarjeva.
Rosie Abbot	gna Gorjupova.
Sluga	g. Karagjov.

I. dejanje se vrši v Grand hotelu Babylon v Londonu, II. in III. pa v salonu Tawerner Halla lady Wanley.

PRISPEVAJTE ZA

BORŠTNIK-VEROVŠKOV

NAGROBNI SPOMENIK.

J. Kostevc, manufakturna trgovina
Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 4.

Na drobno! Telefon šte. 538. — Ček. ur. šte. 11.228. Na debelo!

Mladinska predstava.

Krojaček-junaček.

Pravljica igra v štirih slikah z godbo, petjem in baletom.

Spisal I. Görner.

Režiser: A. DANILO.

Slobodan, mogočen kralj	g. Danilo.
Narcisa, njegova hči	gna Mira Danilova.
Rožmarinček, dvorski maršal	g. Drenovec.
Glivar } ministra	{ g. Gregorin.
Gobar }	{ g. Kumar.
Špicabrin, dvorski norec	g. Železnik.
Dr. Lisjak, telesni zdravnik kraljev	g. Medven.
Grofica Medica	gna Zbočilova.
Vojvodinja Oleandrska	gna Gabrijevčičeva.
Kapitan Goliat	g. Cesar.
Baron Kozorog	g. Terčič.
Trska, krojaški mojster	g. Smerkolj.
Amanda, njegova žena	gna Rakarjeva.
Inko, njegov sin, krojaški vajenec	gna Vera Danilova.
Ali } tolovaja	{ g. Ločnik.
Murfi }	{ g. Plut.
Bučman, komornik kraljev	g. Sancin.
Ropotulja, soseda krojačeva	ga Juvanova.

Gospoda, sluge, paži, vojaki in gostje.

Priporoča se

NARODNA KAVARNA
JOSIP CARL,

Ljubljana,

Gosposka ul. št. 1.

PLOHA.

Vesela vaška igra v treh dejanjih. Spisal P. Petrović.
Poslovenil M. P.

Režiser: ZV. ROGOZ.

Stojan Marič	g. Skrbinšek.
Stana, njegova žena	gna V. Danilova.
Marko Marič, njegov tast	g. Plut.
Janja, Markova žena	ga Juvanova.
Nikola Jevrić	g. Ločnik.
Mara, njegova žena	ga Rogozova.
Pela, njegova tašča	gna Rakarjeva.
Ciganka	gna M. Danilova.

Godi se v Liki.

≡ **LESKOVIC & MEDEN** ≡

špecerijska trgovina.

LJUBLJANA, Jurčičev trg (pri čevljarskem mostu).

TRGOVSKA BANKA d. d. - LJUBLJANA ŠELENBURGOVA UL. 1

preje SLOVENSKA ESKOMPTNA BANKA

*** izvršuje vse bančne transakcije najkulantneje. ***

Peter Križ

Ljubljana, Gledališka ul. 2

vinska klet

*** nasproti opere. ***

PRODANA NEVESTA.

Komična opera v treh dejanjih. Besedilo spisal K. Sabina, prevlel A. Funtek. Vglasbil B. Smetana.

Dirigent: A. BALATKA.

Režiser: F. BUČAR.

Krušina, kmet	g. Debevč.
Katinka, njegova žena	ga Smolenskaja.
Marinka, njiju hči	ga Lewandowska.
Miha	g. Cvejč.
Neža, njegova žena	gna Sfiligojeva.
Vašek, njiju sin	g. Mohorič.
Janko, Mihov sin iz prvega zakona	g. Šimenc.
Kecal, mešetar	g. Betetto.
Vodja glumačev	g. Bratuž.
Esmeralda, plesalka	ga Matačičeva.
Indijanec	g. Zorman.

Godi se v večji češki vasi v sedanjosti. — Balet priredila gna Svobodova, plešejo gna Svobodova, Chladkova in Vavpotičeva. Dekoracije naslikal g. Skružny. — Prva vprizoritev l. 1866. v Pragi

I. Žeganje. Mešetar Kecal pregovori Marinkine starše, da obljubijo svojo hčer bedastemu Vašku. Marinka ne privoli v možitev, ker hoče ostati zvesta svojemu Janku.

II. Vašek se snide v krčmi s prisojeno mu nevesto, ki je ne pozna in ki mu izvije prisego, da Marinke ne poroči, ker ta ljubi že drugega. Janko proda Kecalu za tristo srebrnikov Marinko s pogojem, da postane žena Mihovega sina.

III. Vašek se zagleda v plesalko Esmeraldo, ki ga pregovori, da nastopi zvečer pri glumaški predstavi. V medveda preoblečenega ga vidijo starši in Kecal ter ga hočejo pridobiti za svoj načrt. Vašek pa jim uide, češ, da Marinke ne mara. Ko Marinki pripovedujejo, da jo je Janko zapustil in prodal, jo prepriča šele pismena pogodba, ki ji jo pokaže Kecal, o Jankovi nezvestobi. Zato obljubi vzeti Vaška. Naposled se izkaže, da je tudi Janko Mihov sin in da je po pogodbi Marinka njegova. Oče z veseljem pozdravi svojega dolgo pogrešanega sina in rad privoli v ženitev.

GORENJSKI SLAVČEK.

Komična opera v treh dejanjih. Spisala L. Pesjakova in E. Züngle.
Uglasbil Anton Foerster.

Dirigent: J. JERAJ.

Režiser: O. ŠEST.

Majda, vdova	gna Sfiligojeva.
Minka, njena hči	ga Lovšetova k. g.
Franjo, študent	g. Šimenc.
Chansonette, učitelj petja	g. Levar.
Ninon, njegova soproga, plesalka	ga Lewandowska.
Štrukelj, oskrbnik	g. Zupan.
Rajdelj, njegov pisar	g. Bratuž.
Lovro, prijatelj Franja	g. Debevec.
Krčmar	g. Zorman.
Kurir	g. Drenovec.
Pismonoša	g. Bekš.
Prva učenka Chansonetta	ga Ribičeva.
Druga učenka Chansonetta	gna Korenjakova.

Vaščani, hlapec, nosači, otroci, učenke Chansonetta.

Dejanje se vrši na Gorenjskem.

Nove dekoracije naslikal g. Skružny. Nove kostume naredila
ga Waldsteinova in g. Dobry.

Prva vprizoritev l. 1872.

PAPIRNA TRGOVINA

IVAN GAJŠEK

LJUBLJANA, Sv. Petra c. 2.

Fini pisмени papir v kartonu in mapah,
umetniške razglednice — vedno nove,
fini notezi, koledarji, poezije, albumi.

Primerne darila za Miklavža, Božič, Novo leto.

Krema za zobe

„DIVADENT“.

Dobi se povsod.

CARMEN.

Opera v štirih dejanjih po Prosperu Mérimée-ju napisala
H. Meilhac in L. Halévy. Uglasbil G. Bizet.

Dirigent: L. MATAČIČ.

Režiser: V. SEWASTIANOW.

Carmen (mezzo-sopran)	ga Thierry-Kavčnikova.
Don José, dragonski podčastnik (tenor)	g. Sovilski.
Escamillo, toreador (bariton)	g. Čvejič.
Micaëla, kmečko deklica (sopran)	gna Kattnerjeva.
Frasquita, ciganka (sopran)	ga Matačičeva.
Mercédes, ciganka (sopran)	gna Sfiligojeva.
Dancairo, tihotapec (tenor)	g. Mohorič.
Remendado, tihotapec (tenor)	g. Debevec.
Zuniga, dragonski častnik (bas)	g. Zupan.
Morales, dragonski podčastnik (bariton)	g. Zorman.

Ljudstvo, vojaki, otroci, delavke tovarne za cigarete, tihotapci.

Godi se na Španskem v začetku 19. stoletja.

Prva vprizoritev leta 1874. v Parizu.

I. Trg v Seville. Micaela išče med vojaki svojega zaročenca Don Joséja; ker ga ne najde, zopet odide. Z novo stražo pride José. Ko se začuje zvonec tovarne za cigarete, pridejo delavke, med njimi Carmen, obče znana krasna koketa. Mladeniči, ki so jo že pričakovali, se ji laskajo, ne da bi kaj dosegli; njej je vseč edino le José. Vrnivša se Micaela prinese Joséju pismo od doma in mu pripoveduje o ljubezni njegove skrbeče matere. José se ganjen spominja ljubeče matere in rojstnega kraja ter naroči odhajajoči Micaeli, naj mater presrečno pozdravi in poljubi. V tovarni nastane prepir in pretep, zato pošlje poveljnik straže Zuniga narednika Joséja, da napravi red. José privede iz tovarne Carmen, ki je bila neko tovarišico ranila. Poveljnik zapove Carmen zvezano odvesti v zapor. Carmen, dobro vedoč, da lahko omami vsakega moškega, se začne prilizovati Joséju in res kmalu doseže svoj namen. José se strastno zaljubi vanjo ter jo na poti v zapor izpusti. Zuniga, zapazivši to prevaro, zapove odvesti Joséja v zapor.

II. Na vrtu krčme. Tihotapci in cigani plešejo in popivajo. Začuje se veselo petje prihajajočih »toreadorjev«; med njimi je slavni zmagovalec Escamillo. Vsa družba ga navdušeno pozdravi, in Escamillo pripoveduje o svoji zadnji zmagi v bikoborbi. Po odhodu Escamillovem prigo-

varjajo tihotapci Carmen, naj gre ž njim, Carmen pa jih zavrne, poudarjajoč, da pričakuje svojega ljubčka. José pride in kmalu ga Carmen zopet očara s petjem in plesom. Toda začuje se vojaški signal, ki kliče Joséja domov. Carmen je užaljena, da jo hoče José tako kmalu zapustiti, zato mu porogljivo veli, naj le gre nazaj v kasarno. Baš ko se José napoti domov, potrka zunaj na vrata Zuniga, ker pa mu nihče ne odpre, kar siloma sam odpre in vstopi. Zuniga zapove Joséju, naj gre takoj domov, José se mu upre ter celo preti s sabljo. Tihotapci razorožijo Zunigo in ga, rogaje se mu, odvedo. Po rahlem odporu se José pridruži tihotapcem.

III. V s o t e s k i. Tihotapska družba hoče po naporni poti počivati, poprej pa naj se preiščejo pota, je li kje skrit kak carinar, José pa naj med tem straži odloženo blago.

Joséjeva mati je poslala Micaelo iskat sina. Micaela pride vsa zbe-gana, in ko zazre Joséja na skali, ki hoče baš ustreliti prihajajočega Escamilla, se silno ustraši in pobegne. Na vprašanje Joséjevo, česa tu išče, odgovori Escamillo, da je prišel k svoji ljubici Carmen. Po kratkem pre-rekanju se začne boj z nožem; José bi bil Escamilla premagal, če bi ne bila prihitela Carmen na pomoč. Carmen hoče z Escamillom proč, José pa ji to zabrani. Micaela roti Joséja naj se vrne domov k umirajoči materi. Globoko ganjen se odpravlja José z Micaelo na pot, nezvesti Carmen pa reče, da se bosta kmalu zopet videla.

IV. Pred areno v Seville. Ljudstvo pričakuje slávitega Escamilla in ga prihajajočega navdušeno pozdravlja. Carmen želi biti priča nove zmage svojega Escamilla in ne posluša svarjenja svojih tovarišic. Ko hoče Carmen stopiti v areno, jo ustavi José, roteč jo, naj gre ž njim, ona pa mu pove, da ljubi Escamilla. José jo ponovno roti, toda zaman; ona sname prstan, ki ji ga je bil podaril José in mu ga vrže pod noge. Besen ji zabode José nož v srce, da se zgrudi mrtva.

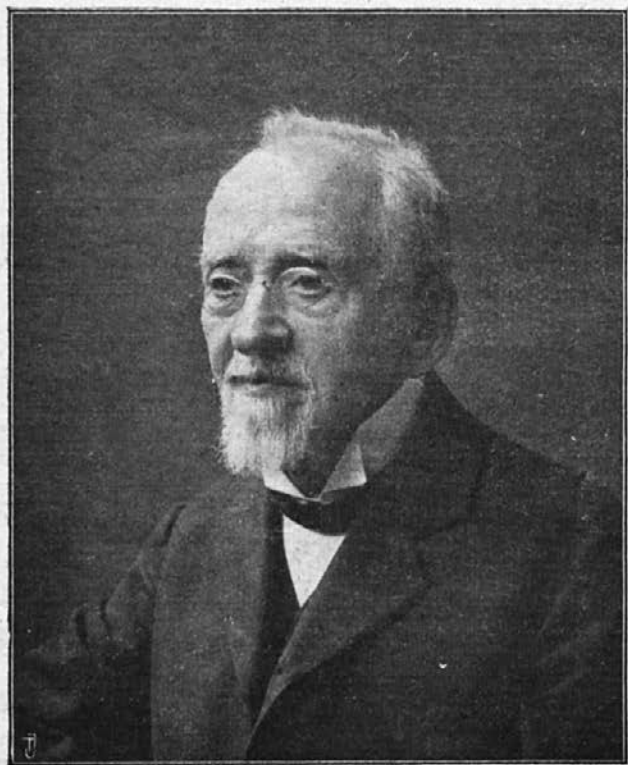
„PRI NIZKI CENI“ IGN. ŽARGI LJUBLJANA, SV. PETRA CESTA ŠT. 3.

Trgovina z drobnim, pletenim in modnim blagom ter perilom in krava-tami na debelo in drobno. Največja zaloqa potrebščin za krojače in šivilje.

Prvi, najstarejši specialni strokovno
tehnički atelle za črkoslikarstvo, se
najtopleje priporoča za slikanje na-
pisov na steklo, kovine, les, zid itd.

PRISTOU & BRICELJ
LJUBLJANA, Aleksandrova cesta 1.

**Tu- in inozemski časopisi
se dobe v trafiki v Šelenburgovi ulici.**

ANTON FOERSTER ob svoji 85 letnici.

(Iz „Pevca“ 1922.)

ANTON FOERSTER.

Če je med slovenskimi glasbeniki sploh kdo velik, je Foerster prvi, ki mu gre ta pridevek. Velik je kot skladatelj. Svéda je kot stolni kapelnik zlagal v prvi vrsti za cerkev. Pred vsem imenujemo njegovih 10 latinskih maš za moški, mešani in ženski zbor, nekatere z orkestrom;¹ dve maši sta slovenski, ena glagolska (staroslovenska) op. 160., prirejena za moški in mešani zbor; gradualov, ofertorijev, motetov itd., ima 257, zopet nekatere z orkestrom, Te Deum je uglasbil štirikrat (deloma z orkestrom); slovenskih cerkvenih pesmi je zložil blizu 300; deloma so v zbornikih v »Ceciliji«, ki je nje druga izdaja izšla v dveh delih 1901. in 1902.; v zbirki »Cantica sacra« (za moški zbor) v treh delih. Nič manjšega, morda z druge strani celo večjega se nam kaže kot svetni skladatelj. Saj so na polju svetne glasbe vzcvela njegova največja orkestr. dela: opera »Gorenjski Slavček«, simfonična pesnitev »Turki na Slevici« za soliste, zbor, veliki orkester, »Materin blagoslov« (glasb. točke k igri v 5 dej.), »Vodnikov venec« in kantata »Domovini«. Poleg tega ima 47 moških in mešanih zborov, deloma jako razsežnih (n. pr. sijajni mešani zbor »Ljubico«; 19 pesmi s klavirjem, 2 večji skladbi za orkester, med njima »Slovansko suito« v 5 delih. — Med sedmoro skladbami za klavir se odlikuje fantazija »Po jezeru bliz' Triglava«, ki zahteva kar najspretnjšega pianista, in »Slovanska sonata«. Poleg tega je za harmonij spisal »Fantazijo na 3 narodne pesmi«, za harmonij in klavir »Pesem sv. Venceslava«, za gosli in klavir pa ljubko »Sonatino«: pač nekoliko manjše število svetnih skladb, pa zato po obsegu in dobroti nič ne zaostajajo za cerkvenimi. — Nikakor ne smemo pozabiti njegovih teoretičnih del: »Pevske šole«, ki je doživela 5 izdaj in bo kmalu praznovala 50letnico, odkar je začela množiti vrste slovenskih izobraženih pevcev (izšla je l. 1874.); dalje »Nauk o harmoniji in kontrapunktu« (dve izdaji); zlasti pa njegovo »Teoretično-praktično klavirsko šolo (dve izdaji), ki se je do najnovejše dobe ves slovenski glasbeni naraščaj po njej vežbal. Pa je velik tudi po kakovosti svojih skladb. Gotovo niso vse enake, toda eno je gotovo: vse skladbe so tehnično brezhibne, brez slabosti; večina pa je polna srčne toplote, blagoglasja, velikokrat zažari iz njih mogočen ogenj; tudi cerkvene² so izvečine živahne, izrazite, včasih se tope v mehki pobožnosti, včasih pa kakor praznične zastave z zvonikov zavihrajo v burnem življenju, pa so zopet take, ki jim težka resnoba pokriva lice. — V svetnih skladbah naj poleg osvajajoče mogočnosti omenim njegovo šegavo dovtipnost (na pr. dele »Gorenjskega Slavčka«, krasnega »Spaka«), pa tudi nežno milobo.

¹ Njegovo »Missa solemnis« op. 25. iz l. 1883. bo pel stolni zbor sv. Miklavža v nedeljo, 10. dec. t. l. z orkestrom.

² Njegova »Missa solemnis« je celo vročekrvne, po teatralično zamišljeni cerkveni glasbi izkvarjene Italijane navdušila, da so glasno priznavali: »Če je pa cecilijanska glasba taka, sem ž njo!«

Velik je kot neumoren, nesebičen, neugnan delaavec. Ko je l. 1865. prišel v Šenj¹ kot stolni kapelnik, ni našel ničesar. Za 500 letnih goldinarjev je moral poleg praznikov in nedelj vsak dan orglati in peti pri dveh do treh kapitularnih mašah in poučevati bogoslovce. Komponiral je skoro vse sam, tudi staroslov. maše, poleg tega je takoj ustanovil glasbeno društvo, zbor, orkester, glasbeno šolo, kjer je sam poučeval gosli, klavir, petje in dirigiral.² Še danes se poznajo sadovi njegovega dela. V Ljubljani se je delo le še pomnožilo. Učil je v bogoslovju, na obeh gimnazijah, na realki, ustanovil je 1877. orglarsko šolo, jo vodil in nosil — malodane zastoj — težo in vročino dneva, vzgojil v najtežjih razmerah v 31. letih okrog 200 organistov in tako položil sedanjemu upoštevanja vrednemu glasbenemu življenju med našim ljudstvom trdno podlago; poučeval je dalje v Huthovem zavodu, Alojzijevišču in zasebno, vsega pouka skupaj je imel nad 50 ur na teden. 31 let je urejal priloge »Cerkvenega glasbenika« (1878—1908); hrvatska »Sv. Cecilija« (1918, str. 146.) piše o njih takole: »Da nemaju Slovenci na glasbenom polju ništa više od tih priloga, mogli bi ponosno stupiti u kolo drugih kulturnih naroda« (Barle). In vztrajal je v takem nezasižanem naporu štirideset let, poleg tega pa njegovega ogromnega dela niso priznavali. Imel je v svetnih in cerkvenih krogih več nasprotnikov kot somišljenikov. Pa je neustrašeno začel trebiti plevel, ki je prerastel našo cerkveno glasbo. Prvi uspeh je bil, da so mu ušle stare pevke s kora: »Kdo se bo toliko učil!« Prijemali so ga kanoniki: »Tako pojte kot prei, staro petje je ljudem všeč.« Foerster jim jo je zasolil: »Greh je tudi ljudem všeč, pa se vseno ne sme delati!« Listi so ga tudi napadali. Slovenski pesnik je pisal, »kako je glasba v Ljubljani poverjena tujcu, nehvaležnemu izdajalcu, praktičnemu kruhoborcu (moj Bog, za tistih letnih 300 gl., ki jih je imel kot stolni kapelnik!), ki igra med Slovenci prvo vlogo!« Drugi ljudje so se pritoževali, da uvaja

¹ Rojen je bil 20. dec. 1837. v Osenicah na Češkem; praznoval bo torej letos v decembru petinosemdesetletnico. Predniki so bili učitelji in so se že rodove nazaj ukvarjali z glasbo. Znamenit je posebno brat našega skladatelja, Josip, ki je bil profesor na praškem konservatoriju in je znan po svojih krepkih skladbah, zlasti pa po svojem »Nauku o harmoniji«, ki je preveden v več tujih jezikov; nečak Jos. B. Foerster je uvaževan češki skladatelj. Po maturi 1858 je Foerster stopil v cistercianski samostan v Višebrodu, po 11. mesecih je izstopil, na univerzi v Pragi je dovršil 1863. pravo; prišel je v tesnejše stike s skladatelji Bendlom, Dr. Proházkom in Smetanom, na čigar glasbenem zavodu je F. poučeval klavir. 1865.—1867. je živel v Šenju, od 1867. dalje v Ljubljani, najprej kot kapelnik »Dramatičnega društva« in pevovodja »Čitalnice«, od l. 1868. dalje pa je bil 41 let vodja glasbe v ljubljanski stolnici. Zdaž živi v Novem mestu in se še vedno peča z glasbo, pravkar z jako obsežnim delom.

² Na vso moč zajemljivo ga je bilo v ljubljanski stolnici gledati, kako je dirigiral velike maše z orkestrom, orglami in zborom: v desnici je držal taktirko in dirigiral, z levico je igral na orgle in po register je sunil, če je bila sila, z levo nogo je pritiskal na pedal, na desni nogi je stal, zraven pa tudi še pel, če je bila potreba... Samo gibanje in življenje.

lutrovske in husitske pesmi¹, da hoče uničiti slovensko pesem (dasi jih je sam zložil ogromno število), zlasti, da hoče uničiti Riharja (pa je sam nad 100 Riharjevih pel); to hujskanje se je tako razpaslo, da so branjevke po ulici za njim vpile: »Lajzon, lajzon!« (Eleison). Ko je l. 1883—1884. izšla »Cecilija«, so izobraženi glasbeniki tožili: »Pretežko je, kdo bo pel!« — danes je pa otrokom prelahko. Izkratka, po njem so padali duhovni in laiki, katoličani in naprednjaki; le manjši, toda boljši del je šel za njim, ko jih je vodil po strminah, da so le s težavo vzdržali — in sreča, da ni omahnil in obstal: kje bi bila naša glasba! Tudi v tem odločnem, brezobzirnem stremljenju za visokimi vzori je velik: kot človek je pa morda največji v tem, da nikogar izmed svojih, često strupenih nasprotnikov ni zasovražil, še zameril nikomur, ampak sproti odpuščal in vse pozabljal, dasi je šlo njemu za življenje, njegovim za kruh.

Zato je tudi učakal, da so njegove misli zmagovito prodrle na vsej črti, da mu danes od vseh strani namesto nekdanjega: proč ž njim! — od vseh strani iz stotero in tisočero src hvaležnih učencev in prijateljev doni:

Bog ga živi in ohrani!

Moža, ki je s krepko, odločno, neupogljivo roko poprijel krmilo in zasukal ladjo slovenske glasbe iz negotovega, diletantskega oklevanja na široko morje visoke umetnosti, ki nam je dal brez števila najrazličnejših skladb, ki v svojem značaju ni klonil, nikdar zatajil načel, se nikdar laskal nižjemu čuvstvovanju, nam ustvari! prva velika pomembna orkestralna dela, s prvo opero vred: izkratka, se ekstenzivno in intenzivno skrajno, skoro trmasto dosledno udeležoval kakor nihče med nami!

K.

¹ Nad tem se pa niso spotikali, da so n. pr. bogoslovci prej peli himno »Jesu, ducis memoria (Jezus, sladki spomin!) na Zarathustrovo arijo iz Mozartove »Čarobne piščali«: »In diesen heil'gen Hallen« (kjer so se shajali prostozidarji), prav nič tudi nad dueti in terceti iz oper, ki so se glasili s stolnega kora, ne nad tem, če se je »Tantum ergo« zibal po napevu Prešernove »Luna sije...«

Foersterjev „Gorenjski Slavček“.

L. 1869. je kranjski dež. zbor na predlog dr. Zarnika razpisal nagrade za izvirna slovenska dramatična dela, med njimi tudi po 250 gl. in 200 gl. za dve opereti in po 75 gl. za dvojne libretov. Edino darilo se je oddalo za Foersterjevo opereto »Gorenjski Slavček«, ki je bil komponiran na besedilo Lujize Pesjakove. Ocenili so ga češki skladatelji B. Smetana, K. Bendl in dr. L. Procházka. Opereto so peli prvič l. 1872. 27. in 28. apr., dirigiral jo je skladatelj sam. Premiera je doživela sijajen uspeh z gromovitim aplavzom, ponovnim klicanjem skladatelja na oder in lavorovimi venci z bogatimi trakovi. (»Sl. Narod«, 30. apr. 1872.) Foerster je opereto pozneje predelal v opero, besedilo Pesjakove pa je preuredil Emanuel Züngl. V tej, povsem novi obliki so opero peli l. 1896. štirikrat: 30. okt., 3. in 7. nov. ter 13. dec.; »krasno izvirno delo... je sijajno uspelo.« (»Slovenec«, 3. in 6. nov. 1896.) »Gor. Slavček« je pri premieri vse občinstvo tako navdušil, da je skladatelja po I. in II. dej. po večkrat poklicalo na oder ter mu prirejalo viharne ovacije. (»Sl. Narod«, 2. nov. 1896.) Občinstvo je bilo očarano »burno ploskanje... frenetični Živio-klici...« (»Sl. Narod«, 4. nov. 1896.) »Pri četrti predstavi (za Gorenjce) se je gledališče kar trlo ljudi... burno in ploskovito priznavanje...« poročilo zaključuje z upanjem »da nas hode še večkrat na našem odru razveseljeval »Gorenjski Slavček«. (»Slov.« 14. dec. 1896.) Pa ni; kot Pepelčica je spala opera v zaprašenih predalih do danes, ko si je nova gledališka uprava postavila za načelo, da je treba pred vsem gojiti domača dela, ker brez teža bi bilo prazno vsako upanje, da kdaj dobimo reš »slovensko opero«.

»Gorenjski Slavček« je po svoji glasbeni strani, kakor se nam odkriva v prireditvi za klavir, tako dober, da se Foersterjevi muzi ni treba prav nič skrivati: ni stara, njeno lice ni razorano, ampak mlada je, svežega lica, od žive krvi razvnetega, zdrava, mična in vesela kot nepokvarjeno gorenjsko dekle. Kar nič ni neokreten nje korak, gibek je, prožen, poskočen celo. Tudi dejanje bo v novi prireditvi — se zdi — učinkovito.

Opera je komponirana tako kakor so bile do Wagnerja vse opere in so jih komponirali ob Wagnerjevem času (na pr. Smetana) in po Wagnerju: vsak prizor je zase neka zaokrožena enota. Vodilnih motivov skladatelj ne uporablja, pač pa ponavlja cele glasbene odstavke, kadar se v podobnih razmerah ponavlja, oziroma razpleta že spredaj načeta misel, dejanje. Na ta način je vtisnjen glashi z dejanjem vred tudi na zunaj pečat enotnosti.

Posebno je treba poudariti, da je občutje posameznih prizorov dobro, celo izvrstno ubrano, kakor ga položaj zahteva, polno mehke poezije: na pr. prvo srečanje Franjevo z Minko v njeni dražestni srámežljivi zadregi. Ali tako otroško preprosta pripoved Minkina o rešitvi z mogočnim stopnjevanjem in temu sledeči pristrčni dvogovor. Koliko nežnosti je skrite v nastopih Minkine matere Majde! Ti prizori so silno blaživni. Vedno ima človek utis, kakor da se v njih razodeva prečudna mehkoča ruske duše. Njen nastop vpliva od-

ločilno tudi na vse druge hkrati nastopajoče osebe (na pr. v tercetu med Majdo, Minko in Franjem v III. dej.). Nekatere točke, zlasti te, ki so zložene v molu, so vsled kontrapunktične pisave tako mične kot na pr. Bachove skladbe, ki so pisane za alt in orgle. In živega ognja je poln; vzemimo le začetni ariji Franja in Minke, ali mogočni začetni moški zbor, slavospev na krasoto Gorenjske. Poleg tega ne smemo pozabiti neprisiljene komike in pristnega glasbenega humorja, ki ga srečujemo na vseh koncih in krajih; opozorim naj samo na prizor (I. dej.) med Chansonettom in dekleti, ki jih on v užaljenem ponosu porogljivo oponaša. Če bo količkej dobro igran, mora učinkovati. Prav tako začetni prizori II. dej. z nekaterimi izborno značivnimi motivi (Krčmar, Štrukelj). Tretjega dejanja je sploh sama radost in živa poskočnost. Začenja se že koj z zaroto med trojico Lovrom, Rajdljem, Štrukljem v izbornem šepetajočem tercetu, nadaljuje se v preplašenem oktetu v 5. prizoru in doseže višek v duhoviti sodbi, ki se začenja z zaslíšavanjem v komičnem valčku in učinkuje kot razposajen kozliček, ki se venomer zalétuje in poskákuje, nato pa preide pri pravi sodbi v mirnejši menuet (kontrast), pa se zopet povrne v veselo neugnanost valčkovo. Hoffmeister je poudarjal »duhovito instrumentacijo« in posebej opozarjal na fagot in njegove »prekomične figure« in izrekel o sodbi sledeče mnenje: »Ta prizor je vreden najboljšje opere buffa.« (»Sl. Nar.« 31. okt. 1896.) Da se je Foersterju kot prvemu cerkvenemu skladatelju prav posebno posrečila »Ave Marija«, ki je ena najlepših točk, se nam ni čuditi, prav tako ne, da je spretno, učinkovito in v spremljevanju zelo iznajdljivo opremil narodne pesmi z osvežujočimi žarki in dehtečo vonjavo. Pač pa naj opomnimo na živahno božajočo modulacijo, lepe, značivne alteracije, bujni kontrapunkt, ki je z njim vse delo pestro prepleteno. Hkrati mogočno, kvišku poganjajočo silo, ki se dviga do krepkih dramatičnih viškov, bogato melodično iznajdljivost in hkrati varčno pa umetno uporabo motivov (na pr. ples po gorenjski veselici, ki ga iz motivov zadnje pesmi s pomočjo kontrapunkta in kontrasta v hromatičnem motivu žene do neznanske živahnosti). Kot posebno prijetno dehteč, malo eksotičen romantičen svet, je pognala Ninonina romanca o zaljubljenem kastiljskem kralju.

Za novo uprizoritev opere so se zavzeli možje, ki imajo pred vsem ljubezen do *naše* umetnosti, pa tudi glasbenega in dramatičnega čuta in izkušnje, da nam bodo to delo podali v kar največji popolnosti.

K.

K uprizoritvi Dostojevskega „Idiot“.

Mislím, da je popolnoma nepotrebno na dolgo govoriti o romanu Dostojevskega »Idiot«, ker sem prepričan, da je vsakomur znan, pa bodisi po nemškem prevodu. Ko sem si zamislil, da ga pripravim za oder, sem seveda takoj videl, da je to ogromno delo, ker se nekaj tako velikega ne da stisniti v okvir odra, ki je žalibog premajhen in preozek za taka orjaška dela, posebno ker niso spisana za oder. Hotel sem prýotno uprizoriti »Idiota« v dveh zaporednih predstavah,

toda komaj sem delo končal, sem jasno opazil, da bi to škodovalo celotnemu utisu. In tako sem bil prisiljen, da sem z veliko težavo črtal nekaj prizorov, toda prepričan sem in se nadejam, da se mi je — kolikor je to mogoče — posrečilo ohraniti posebno to, kar je v romanu občečloveškega, vednega in velikega v življenju, v duši in srcu človeka, kateregakoli naroda in časa. Mislim, da se je pri tem zgubilo, kar je v romanu lokalnega, toda tipičnega za tedanje dobo. Žalostno je seveda, toda nič ne pomaga; med drugim je dana možnost našemu gledališču, da s svojimi skromnimi sredstvi uprizori stvar brez bistvenih težkoč, ki so zvezane z epoho in stilom te pretekle dobe. Svojo nalogo sem vršil po vzorcu, ki sem ga imel v inscenaciji Moskovskega umetniškega gledališča »Bratje Karamazovi«. Moja naloga je bila tem lažja, ker je sam roman spisal veliki avtor večji del v dialogu; sicer pa smelo lahko rečem, da ne najdete v vsej inscenaciji niti enega stavka, ki ni Dostojevskijev. Da bo vsa stvar razumljiva za one, ki samo malo ali sploh ne poznajo romana kakor tudi radi zveže med posameznimi slikami, sem ohranil čitatelja, katerega naloga je služiti, kakor sklep, ki veže delo in koncentrirati splošni utis. Delo je vpriзорjeno v 10 slikah. I. v vozu III. razreda, kjer se seznanita oba junaka romana Rogožin in knez Miškin. II. in III. slika nas uvaja v družino generala Jpančina, katerega mlajši hčerki Aglaji je bilo usojeno igrati tako veliko vlogo v življenju teh nesrečnih in bolehnih ljudi, ki jih zna Dostojevski opisovati s tako veliko ljubeznijo in odpuščanjem. IV. slika je začetek tragedije: ko postane življenje vseh navzočih odvisno od njihovega fatuma — izgubljene duše Nastasje Filipovne. V. »Nenavaden dogodek« v domu Nastasje Filipovne, ki je bil zadnji povod njene blaznosti in ki je zmešal karte življenja vsem, med drugim tudi tistim, ki so si jih tako spretno razpoložili. VI. Pobratenje dveh nesrečnih duš (Rogožina in Miškina), ki se brezupno poglobljata v pogubo in blaznost. VII. slika o »vitezju klaverne postave« in VIII. na »zeleni klopic«, ki razkrivata Aglaji in Miškinu njiju pravo razmerje. IX. slika sestanek dveh nesrečnih tekmič in X. smrt Nastasje Filipovne. Upam, da se mi je posrečilo zajedno z razvojem tragedije štirih glavnih oseb ohraniti vse, kar je najbolj tipičnega in jakega na pojavih ostalih sijajnih figur, ki jih je naslikal Dostojevski, namreč: generala Jpančina, general Ivolgin, general Jpančin, Ferdiščenko, Lebedev, »Ganja« in drugih. Žalibog se iz zgolj tehničnih ovir ni dala ohraniti v inscenaciji Ipolita in njegove nesrečne zgodbe. Toda mnenja sem, da če se je posrečilo našemu odru dostojno utelesiti vsaj to, kar se pri naših razmerah more, in doseči posebnosti Dostojevškega, ter se približati njegovim tipom in omogočiti, da jih občinstvo uživa — tedaj pomeni to dejstvo nov korak v bodočnost našega gledališča.

Pro domo suo. Pri uprizoritvi nisem polagal glavne važnosti na pohištvo, opremo in dekoracije, ker tega, kar bi bilo potrebno, nimamo, kakor tudi ne prilike in možnosti, da bi ga dobili.

Vse je zidano na sami igri in nič na okviru. — Avis au lecteurs!

Boris Putjata.

Razno.

Carusova nervoznost je bila obče znana. Pred nastopom so mu pa živci sploh odpovedali. Njegov dolgoletni impresario je pred kratkim izdal v Nemčiji knjigo, v kateri opisuje posebno razpoloženje slavnega pevca pred nastopom. Nervoznost se je predvsem javila v tem, da je mnogo kadil. Sicer ni bil velik kadilec, cigar sploh ni kadil, cigaret pa je pokončal dnevno 8 do 10. Toda pred nastopom v kaki »Aidi«, »Pagliacci« ali »Tosci« je bila njegova garderoba polna dima, nažigal je cigareto na cigareto. Kot neka posebna tajnost — posebno za mlade tenorje — je bila skrivnostna tekočina, katero je pevec uporabljal med predstavo. Nihče ni vedel, kak je ta čudoviti balzam, s katerim si je Caruso vedno namazal grlo kadar se mu je osušilo. V večjih operah ga je vedno pil na sceni, seveda neopazeno. V vsakem kostumu je imel po več skritih žepov z malimi steklenicami te čudežne pijače. Impresario je sedaj, ko je Caruso že davno pod zemljo, odkril javnosti to skrivnost: v lekarni destilirana voda, 1 uro poprej pogreta, 5 kapljic janeža, nekaj pomarančnega soka in nekoliko soli. — Vsem pevcem priporočamo te skrivnostne čudežne kapljice; opozarjamo jih pa na dejstvo, da jih je nebeški Caruso uporabljal šele potem, ko je svoj glas imel že v oblasti in popolnoma izšolanega.

Najugodnejši nakup

igrač in primernih daril za Božič in

Novo leto pri

Vaso Petričič nasl. J. SAMEC,

LJUBLJANA, Mestni trg št. 21.

Priporoča se največja zaloga oblek

za gospode in otroke

J. MAČEK

LJUBLJANA, Aleksandrova cesta št. 3.

Moderni kozmetični preparati za negovanje kože in las.
 Juvenol-krema za lice in roke (mastna in suha).
 Juvenol-poudre za dame.
 Juvenol-shampoon. — Juvenol-voda za lase.
 Juvenol-olje za lase.

Vsi Juvenol preparati so izdelani (prirejeni) po strogo znanstveno kozmetičnih principih.

Lekarna Bakarčič,
 Karlovska cesta.

Lekarna Ramovš,
 Miklošičeva cesta.

Lekarna Sušnik,
 Marijin trg.

Drogerija Adrija, Šelenburgova ulica.

ČEVLJIZNAMKE „PEKO“ SO NAJBOLJŠI

ZAHTEVAJTE JIH POVSOD.

PRODAJA ENGROS IN DETAJL.

BREG 20.

LJUBLJANA

BREG 20.

GRADBENO PODJETJE
 ING. DUKIČ & DRUG
 LJUBLJANA, Bohoričeva ul. 20

se priporoča za vsa v to stroko spadajoča dela

TELEFON 560

**Mnogo
denarja**

si lahko prihranite

ako kupujete blago za moške
in ženske obleke, perilo, tri-
kotažo, posteljno opremo itd.

v velikem skladišču blaga

veletrgovine

A. & E. Skaberne

Ljubljana, Mestni trg 10.

Urejuje Fran Lipah.

Cena Din 3.50.

Tiska Zvezna tiskarna v Ljubljani.